

Az elsősegélynyújtás oktatásának fontossága a Magyar Néphadseregben

Dr. Birkás János o. őrnagy

Békében és háborúban egyaránt igen nagy jelentősége van az egészségügyi kiképzésnek, illetve az elsősegélynyújtási alapismeretek elsajátításának és szükség esetén gyakorlatban történő végrehajtásának.

Az elsősegélynyújtás fontosságának aláhúzására érdemes felidézni az egészségügyi veszteség fogalmát és $\%$ -os megoszlását. Mindazt a veszteséget, amelyet a csapatok személyi állománya a háború időszakában elszenved összvészteségnek nevezünk, amely megoszlik:

- vissza nem térő veszteségekre és
- egészségügyi veszteségekre.

A vissza nem térő veszteségeket a halottak, a fogságbaesettek és az eltűntek alkotják.

Egészségügyi veszteség alatt azokat a személyeket kell érteni, akik egészségügyi állapotuk miatt legalább egy napra (24 órára) harcképtelenné váltak és segélyhelyekre, vagy gyógyító intézetekbe kerülnek.

Az egészségügyi veszteség $\%$ -os megoszlásával kapcsolatban megállapíthatjuk, hogy az a II. világháborúban egység szinten harcnaponként 2—3 $\%$ -tól 20—25 $\%$ -ig terjedt. A közepes egészségügyi veszteség 8—12 $\%$ volt. A sérültek 4—6 órán belül eljutottak az egységsegélyhelyre, ahol már orvosi ellátásban részesültek.

Ezeket a számokat azért lényeges ismerni és hangsúlyozni, mert ezekből látható, hogy milyen nagy azon harcosoknak a száma, akik részére az orvosi ellátás előtt elsősegélyt kell nyújtani.

Még inkább hangsúlyozni kell az elsősegélynyújtás oktatásának fontosságát, ha figyelembe vesszük, hogy korszerű háború viszonyai között, tömegpusztító fegyverek alkalmazásával az egészségügyi veszteség növekedni fog. A sérültek zöme egy időben, vagy közel azonos időben keletkezik, így elhúzódhat az orvossal rendelkező segélyhelyre történő juttatás. A sérülés után közvetlenül nyújtott szakszerű elsősegély esetleg megmentheti a sérült életét, vagy csökkentheti egészségkárosodását.

Érdemes megemlíteni, hogy az atomsérültek 16—17 $\%$ -át az elsősegélynyújtás késése miatt elveszíthetjük, vagy hogy az organofoszfát sérültek 2—3 órán belül, a botulinus toxintól sérültek pedig 1,5—2 órán belül csak akkor menthetők meg orvosi beavatkozás eredményeként, ha előzőleg szakszerű elsősegélyben részesültek.

A II. világháborúban a Vörös Hadsereg harci sérültjeinek 72,3⁰/₀-a, a betegeknek 90,6⁰/₀-a visszatért a harcoló csapatokhoz, ami ugyan első-sorban az egészségügyi szolgálat kimagasló tevékenységét fejezi ki, de ebbe benne van minden olyan katonának a munkája, aki időbeni és eredményes elsősegélynyújtásával hozzájárult ezen eredmény eléréséhez.

Ezek után fogalmazzuk meg, hogy mit is értünk elsősegélynyújtás alatt?

Elsősegélynyújtásnak nevezzük azt az egészségügyi beavatkozást, amelyet akár egészségügyi szakember, akár laikus a végleges szakellátás megkezdése előtt végez, harci sérülés, baleset vagy egyéb hirtelen egészségkárosodás közvetlen következményeinek feltartóztatása, egyben a további egészségi állapot romlás és újabb vagy másodlagos károsodások elhárítása, illetve csökkentése végett.

Ezt az elsősegélynyújtást mindenkinek el kell sajátítania rendfokozatától és beosztásától függetlenül. Erre a Magyar Néphadseregben adva van a lehetőség, illetve az utasítás. A 23/1974. (HK 15.) HM utasítás és a 14/1974. (HK 15.) sz. MN egészségügyi szolgálat főnöki utasítás kimondja, hogy a Magyar Néphadsereg személyi állománya részére az egészségügyi kiképzésre biztosított óraszám felül évi 12 órában oktatni kell az elsősegélynyújtási ismereteket. Ez összhangban van az egészségügyről szóló 1972. évi II. törvénnyel, illetve annak szellemében került kiadásra.

Tehát az utasítás adva van, élnünk kell az abban biztosított lehetőségekkel.

Az adott óraszámokon belül az elméleti kiképzésre egyharmad részt, a gyakoroltatásra kétharmad részt kell fordítani. A gyakoroltatásnak kiemelkedően fontos szerepe van. Az „éles” (valódi) helyzetek izgalmában az elsősegélynyújtó csak azt fogja megbízhatóan jól csinálni, amiről élénk emlékképe van, amit előzetesen tizszer, százszor gyakorolt.

Az oktatásban viszont arra is kell ügyelni, hogy a gyakoroltatás ne váljék másutt megtanult módszerek ismétlésévé. Szép kötések elkészítésére szükség van, de nem az elsősegélynyújtásban. Életfontosságú viszont az újraélesztéssel kapcsolatos minden egyes műfogás fölényes biztonságú elsajátítása, az artériák nyomáspontjának azonnali megtalálása, a gerinctörés helyes rögzítése stb.

A sérültet, illetve a megbetegedettet fenyegető veszélyek az életbenmaradás és a felgyógyulás, a harc, illetve munkaképesség visszanyerése szempontjából nem egyenrangúak. Az elsősegély beavatkozásait ezért valódi jelentőségük szerint rangsorolnunk kell, és a hangsúlyt nem az egyszerű, hanem a sürgős teendőkre helyezzük. Legfontosabb feladat a közvetlen életveszély elhárítása, vagyis a halál feltartóztatása, sőt klinikai halál esetén az újraélesztés. Időrendben is, fontosságban is ez után következnek a távolabbi életveszély vagy egyéb súlyos veszély, másodlagos károsodások kivédése. S végül legyünk tekintettel távolabbi következmények és késői szövődmények veszélyére is.

A teendők rangsorából következik, hogy az életveszély elhárításához szükséges beavatkozásokat, egyéb szempontokra tekintet nélkül el kell végezni, vagyis az életet kell megmenteni, akár egyéb egészségügyi szabályok megsértése árán is. A legtöbb harci sérült, vagy balesetet szenvedő

dett sorsa az elsősegélynyújtó kezébe van helyezve és annak határozottságától, elméleti és gyakorlati ismeretétől, helyzetfelismerésétől stb. függ esetleg az élete, további harc-, illetve munkaképessége.

Az elsősegélynyújtás oktatásának szerepe igen nagy jelentőségű a teljes személyi állomány vonatkozásában, de talán egy árnyalattal fontosabb — legalábbis az első években — a hivatásos állomány tekintetében, hiszen a már említett utasítás megjelenéséig ezen csoport részére kötelező jellegű egészségügyi oktatás, kiképzés nem volt. A sorállományt tekintve viszont örvendetes, hogy az eddigi óraszám mellé újabb 12 órában lehetőség nyílik az elsősegélynyújtási ismeretek gyarapításához, rögzítéséhez.

Mindenkivel meg kell értetnünk ezen kiképzés fontosságát, s ebben az egészségügyi szolgálatnak jelentős segítséget nyújthatnak a parancsnokok, pártpolitikai szervek. Bizonyára fokozná a tanulási kedvet, a kiképzés eredményességét, ha a sorállomány vontkozásában valamilyen formában az egészségügyi ismeretek színvonala szerepet játszana a szocialista versenymozgalomban. Felügyeleti szemlék alkalmával 1973 óta megtörténik a sorállomány vizsgáztatása egészségügyi ismeretekből. Kívánatosnak látszik ezt a hivatásos és továbbbszolgáló állományra is kiterjeszteni.

Az eddigieket összegezve azt kell mondanunk, hogy az elsősegélynyújtási ismeretek kellő szintű elsajátítása mindenkinek egyértelmű kötelessége azért, hogy békében és háborúban egyaránt segíteni tudjon saját magán, vagy sérült, balesetet szenvedett társán. Erre mind az óraszám, mind a kellő számú előadó, oktató biztosítva van. A gyakorláshoz szükséges egészségügyi anyag, az egyéni egészségügyi felszerelések rendelkezésünkre állnak, azokat olyan mennyiségben lehet oktatási célra felhasználni, hogy bármilyen sérülést, bármilyen körülmények között eredményesen tudjunk ellátni.